

УДК 657.42

КЛАСИФІКАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЯК ВАЖЛИВА ПЕРЕДУМОВА ЇХ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ

ЛЮТОВА Ганна Михайлівна,

кандидат економічних наук, доцент,
Черкаський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

АТАМАСЬ Оксана Михайлівна,

магістрант,
Черкаський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: atamas-oksana@ukr.net

Анотація. Розглянуто наявні підходи до класифікації основних засобів підприємств, узагальнено і систематизовано класифікацію та запропоновано систему групування на рахунках бухгалтерського обліку інформації про виробничі та невиробничі основні засоби.

Ключові слова: основні засоби, класифікація основних засобів, аналіз, виробнича потужність підприємства, бухгалтерський облік.

Постановка проблеми. Основні засоби відіграють важливу роль у сфері підприємництва, адже вони є основою для формування матеріально-технічної бази, відсутність якої унеможливує функціонування і ведення господарської діяльності. Саме основні засоби визначають виробничу потужність підприємства, рівень фондодідачі, фондомісткості, фондоозброєності та інші техніко-економічні показники діяльності підприємства.

Вони становлять значну частку в загальній сумі активів і є одними з найважливіших об'єктів бухгалтерського обліку, що потребують контролю і аналізу за їх наявністю, станом і рухом на підприємстві.

При аналізі складу і структури основних засобів потрібно враховувати, що різні види основних засобів беруть різну участь у процесі господарської діяльності підприємства. Тому з метою єдиного обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами їх слід правильно класифікувати, тобто згрупувати за певними однорідними ознаками.

Аннотация. Рассмотрены существующие подходы к классификации основных средств предприятий, обобщено и систематизировано классификацию и предложено систему группировки на счетах бухгалтерского учета информации о производственных и непроизводственных основных средствах.

Ключевые слова: основные средства, классификация основных средств, анализ, производственная мощность предприятия, бухгалтерский учет.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання класифікації основних засобів досліджували у своїх працях Ф. Ф. Бутинець, І. І. Бочкарева, В. А. Биков, Н. Р. Домбровська, С. М. Кафка, І. Є. Тишкова, Н. П. Кондратов, О. А. Левкович, Н. М. Малюга, А. І. Прищеп, Е. Югас та ін. Дослідження зазначених авторів зорієнтовані, в основному, на облікових аспектах і не повною мірою враховують вимоги аналітичного забезпечення.

Виклад основного матеріалу. Поняття «основні засоби» в економічній літературі має безліч трактувань і визначень. Узагальнивши погляди як зарубіжних, так і українських науковців, можна зробити висновок, що більшість із них під поняттям «основні засоби» розуміють матеріальні активи підприємства, які використовуються у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій. Важливим доповненням до визначення є те, що основні засоби беруть участь у процесі виробництва

тривалий час, протягом багатьох циклів, при збереженні основних властивостей і первинної форми та частинами переносять свою вартість на готову продукцію, у міру зносу. Згідно з П(с)БО 7 «Основні засоби», основні засоби — це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більший ніж один рік (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

За вимогами Податкового кодексу України, основні засоби — це матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин, наданих у користування ділянок надр (окрім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6 000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), які призначаються платником податку для використання в господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6 000 гривень і поступово зменшується в зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить більше ніж один рік (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [2].

Отже, Податковим кодексом України передбачено, що основні засоби мають зазначену вище вартісну межу, проте в бухгалтерському обліку її підприємство визначає самостійно і зазначає в обліковій політиці.

Поняття «основні засоби», яке наведене в П(с)БО 7 «Основні засоби», більш ширше, ніж у Податковому кодексі, оскільки включає і невиробничі основні засоби, у той час коли Податковим кодексом до основних засобів віднесені матеріальні активи, які призначаються для використання в господарській діяльності, тобто для цілей оподаткування враховуються лише виробничі «основні засоби».

Раціональна організація бухгалтерського обліку основних засобів передбачає їхню класифікацію за певними ознаками.

Так, Н. Домбровська зазначає, що орієнтація класифікації на загальних для всіх видів економічної діяльності ознаках — визначення різних груп основних засобів та їх об'єднання за спільними функціями у виробничому процесі має домінуюче значення для організації бухгалтерського обліку [3].

На сьогодні існує значна кількість класифікацій основних засобів, серед найбільш поширених можна виділити: виробничі і невиробничі; промисловості, сільського господарства, транспорту, торгівлі, будівельні, зв'язку тощо; діючі, недіючі та запасні; власні та орендовані (табл. 1).

Таблиця 1

Дослідження науковцями класифікації основних засобів

№ пор.	Класифікація основних засобів	Автори									
		Радзивилук Ю. В. [4]	Кацевич В. К. [5]	Домбровська Н. Р. [3]	Яременко Л. М. [6]	Оспіщев В. І. [7]	Єрмак І. О. [8]	Лишилєнко О. В. [9, с. 168—169]	Ткаченко Н. М. [10, с. 270—272]	Крупка Я. Д. [11, с. 29]	Кундря-Висоцька О. П. [12, с. 119]
1	Виробничі, невиробничі	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2	Промисловості, сільського господарства, транспорту, торгівлі, будівельні, зв'язку тощо	+	+	+	+		+	+	+	+	+
3	Діючі, недіючі, запасні	+	+	+	+		+	+	+	+	+
4	Власні, орендовані	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
5	Інвентарні, неінвентарні	+									
6	Внесені до статутного фонду підприємства, придбані за власні кошти підприємства, придбані за рахунок позикових коштів, безоплатно отримані, отримані внаслідок обміну на подібний або неподібний актив					+					

Закінчення табл. 1

№ пор.	Класифікація основних засобів	Автори								
		Радзивилюк Ю. В. [4]	Кацевич В. К. [5]	Домбровська Н. Р. [3]	Яременко Л. М. [6]	Оспішев В. І. [7]	Єрмак І. О. [8]	Лишилєнко О. В. [9, с.168—169]	Ткаченко Н. М. [10, с. 270—272]	Крутка Я. Д. [11, с. 29]
8	Земельні ділянки, будинки, споруди та передавальні пристрої, машини й пристрої, транспортні засоби, прилади, інвентар, багатолітні насадження, інші необоротні матеріальні активи				+			+	+	+
9	Активні, пасивні					+				

Ураховуючи вищевикладену класифікацію основних засобів, вважаємо за доцільне згрупувати їх за різними класифікаційними ознаками (табл. 2).

Таблиця 2

Класифікація основних засобів

№ пор.	Класифікаційна ознака	Групи основних засобів
1	за функціональним призначенням	Виробничі Невиробничі
2	за галузевою ознакою	Промисловості Сільського господарства Транспорту Торгівлі Будівельні Зв'язку тощо
3	за використанням	Діючі Недіючі Запасні
4	за належністю	Власні Орендовані
5	за речовим характером	Інвентарні Неінвентарні
6	за джерелами фінансування	Внесені до статутного фонду підприємства Придбані за власні кошти підприємства Придбані за рахунок позикових коштів Безоплатно отримані основні засоби Отримані внаслідок обміну на подібний або неподібний актив (бартерні операції)
7	за характером відображення зносу	Основні засоби, які амортизуються Основні засоби, які не амортизуються
8	за натурально-речовим складом	Земельні ділянки, будинки, споруди та передавальні пристрої Машини й пристрої Транспортні засоби Прилади, інвентар Багатолітні насадження Інші необоротні матеріальні активи
9	за характером участі	Активні Пасивні

Примітка. Досліджено за [3—12] і табл. 1.

За функціональним призначенням розрізняють виробничі і невиробничі основні засоби. Виробничі основні засоби — це основні засоби, які безпосередньо беруть участь у виробничому процесі або сприяють його здійсненню протягом тривалого часу. До таких об'єктів належать будівлі, споруди (цехи, майстерні), машини, обладнання, транспортні засоби, багаторічні насадження та інші основні засоби, що діють у сфері матеріального виробництва. Невиробничі основні засоби — це основні засоби, які не беруть безпосередньої участі у виробничому процесі, а призначені для соціально-культурних потреб підприємства. До таких об'єктів належать будівлі та споруди (адмінбудівля у виробничому підприємстві), машини, обладнання та інші засоби, які використовуються в невиробничій сфері.

Крім того, Н. П. Кондратов за призначенням основні засоби поділяє на виробничі основні засоби основної діяльності, виробничі основні засоби інших галузей і невиробничі; О. А. Левкович класифікує основні засоби на виробничі основні засоби основної діяльності, допоміжних виробництв і невиробничі; І. Є. Тишкова, А. І. Прищепа — промислово-виробничі, виробничі основні засоби інших галузей і невиробничі [5].

Однак попри відмінність за суттю, виробничі і невиробничі основні засоби мають багато спільного: подібні елементи — будівлі, споруди, машини, обладнання та ін., і виробничі, і невиробничі основні фонди довговічні, поступово зношуються, потребують ремонту (часткового відтворення) і повної заміни після вичерпання строку служби.

За галузевою ознакою основні засоби поділяють на засоби промисловості, сільського господарства, транспорту, торгівлі, зв'язку та ін. Кожна галузь діяльності має свою специфіку, яка впливає на вибір об'єктів основних засобів та їх використання в подальшому.

У літературі науковці виділяють поділ основних засобів за використанням (діючі, недіючі, запасні). До діючих основних засобів відносять усі об'єкти основних засобів, які функціонують на підприємстві на даний час.

Відповідно, до недіючих відносять ті об'єкти, які не використовуються на даний момент у діяльності підприємства (перебувають на консервації). Запасні основні засоби зберігаються на складах і призначені для заміни діючого устаткування повністю або частково, окремих деталей,

якщо вони обліковуються як об'єкт основних засобів. Така класифікація потрібна для аналізу амортизації основних засобів та ухвалення управлінських рішень щодо недіючих основних засобів.

Крім того, за ознакою використання О. П. Кундря-Висоцька поділяє основні засоби на ті, що перебувають в експлуатації (діючі), у реконструкції, у запасі (резерві) та на консервації.

У бухгалтерському обліку поділ основних засобів за ознакою належності на власні та орендовані має важливе значення.

Власні засоби формуються за рахунок внесків засновників чи акціонерів, власних прибутків, цільового фінансування і відображаються на балансі підприємства. Орендовані основні засоби відображаються на балансі орендодавця і на позабалансових рахунках орендаря.

На увагу заслуговує погляд Ф. Ф. Бутинця (і його підтримує Ю. В. Радзивилук) стосовно необхідності класифікувати основні засоби за речовим характером на інвентарні, тобто ті, що мають матеріальну форму і мають свій інвентарний номер, та неінвентарні, тобто ті, які існують у формі грошових вкладень у земельні ділянки, лісові угіддя (крім будинків і споруд) [4].

Оскільки основні засоби, згідно з П(с)БО 7, є об'єктами амортизації, крім землі, їх доцільно класифікувати за характером відображення зносу. Тобто ті, що амортизуються і не амортизуються. Такої думки притримується В. І. Оспіщев [7].

За натурально-речовим складом основні засоби поділяють :

- на будинки. Під будинками розуміють будівлі, а саме: приміщення, пристосовані для постійного або тимчасового перебування в них людей, а також об'єкти власності, функціонально пов'язані з такими приміщеннями.

Будівлі поділяють на будинки (включаючи готелі, мотелі кемпінги та інші подібні об'єкти туристичної інфраструктури), квартири, кімнати в багатосімейних (комунальних) квартирах, індивідуальні гаражі або місця на гаражних стоянках чи в гаражних кооперативах, дачні будинки та інші об'єкти дачної (садової) інфраструктури, відмінні від землі [13];

- споруди. До них відносять об'єкти нерухомості, відмінні від будівель;

- машини і пристрої. Під ними розуміють механізм чи сукупність механізмів для виконання якої-небудь роботи;

- транспортні засоби. Транспортні засоби — це засоби, пов'язані з переміщенням людей і вантажу, а також магістральні трубопроводи;
- прилади та інвентар. Інструменти, прилади та інвентар — це засіб (зазвичай ручний) для здійснення роботи;
- багаторічні насадження. До багаторічних насаджень можна відносити: сільськогосподарське угіддя, що використовується під штучно створені деревні, кушові або трав'янисті багаторічні насадження, призначені для отримання врожаю плодово-ягідної, технічної та лікарської продукції, а також для декоративного оформлення території;
- земельні ділянки. Під земельними ділянками розуміють частину земної поверхні, що має фіксовані межі, характеризується певним місцезонашуванням, природними властивостями, фізичними параметрами, правовим і господарським станом та іншими характеристиками;
- передавальні пристрої. Під ними розуміють електромережі, трубопроводи, теплові і газові мережі, трансмісії;
- інші основні засоби. До них відносять будь-який основний засіб, який не ввійшов до попередніх груп.

За характером участі у виробничому процесі І. І. Бочкарева, В. А. Биков та інші виділяють активні основні засоби, тобто ті, які безпосередньо впливають на предмет праці у процесі виробництва, і пасивні, які забезпечують умови для нормального перебігу процесу виробництва [14].

Класифікація дещо схожа з класифікацією за функціональним призначенням.

Аналітичний облік об'єктів основних засобів у розрізі груп, визначених П(с)БО 7, ведеться з використанням Державного класифікатора України «Класифікація основних фондів» — ДК 013-97 (КОФ).

Класифікатор призначений для вирішення таких завдань:

- організації систематичного обліку та звітності в частині основних фондів;

- визначення норм амортизації основних фондів і віднесення амортизаційних відрахувань на витрати виробництва;
- проведення робіт із перепису, оцінки та переоцінки обсягів складу і стану основних фондів;
- реалізації комплексу облікових функцій з основних фондів у межах робіт з державної статистики;
- здійснення міжнародних зіставлень за структурою і станом основних фондів;
- визначення розрахунків похідних економічних показників, включаючи фондоємність, фондоозброєність, фондовіддачу тощо, а також рекомендованих нормативів проведення капітальних ремонтів основних фондів [15].

Кожному об'єкту основних засобів відповідно до Класифікатора присвоєно шестизначний цифровий код і найменування відповідних класифікаційних груп.

При визначенні груп, до яких належить об'єкт основних засобів, варто класифікувати за класом і типом основних засобів, наведених у цьому Класифікаторі, і з обов'язковим урахуванням функціонального призначення, технічних характеристик та умов, за яких будуть використовуватись об'єкти.

Формально Класифікатор діє і на даний час, але з ухваленням Податкового кодексу 2010 року більшість його положень втратили актуальність. Крім того, варто зазначити, що на сьогодні в бухгалтерському обліку відсутнє поняття «основні фонди», яке зазначено у Класифікаторі.

Для цілей бухгалтерського обліку, згідно з П(с)БО 7 і Плану рахунків бухгалтерського обліку України на основі Наказу Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999, основні засоби поділяють на основні засоби та інші необоротні матеріальні активи, які, у свою чергу, теж поділяють на групи.

Податковим кодексом України, для нарахування амортизації, основні засоби поділені на 16 груп. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» передбачає їхній поділ на вісім класів (табл. 3).

Таблиця 3

Класифікація основних засобів згідно з П(с)БО 7 «Основні засоби»,
Податкового кодексу і МСБО 16 «Основні засоби»

Класифікація основних засобів згідно в П(с)БО 7 [1]	Класифікація основних засобів згідно з Податковим кодексом України [2]	Класифікація основних засобів згідно з МСБО 16 [16]
1. Основні засоби - земельні ділянки	- земельні ділянки - капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	- земля - земля та будівлі - машини та обладнання

Класифікація основних засобів згідно в П(с)БО 7 [1]	Класифікація основних засобів згідно з Податковим кодексом України [2]	Класифікація основних засобів згідно з МСБО 16 [16]
<ul style="list-style-type: none"> - капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом - будівлі, споруди та передавальні пристрої - машини та обладнання - транспортні засоби - інструменти, прилади інвентар (меблі) - тварини 2. Інші необоротні матеріальні активи - бібліотечні фонди - малоцінні необоротні матеріальні активи - тимчасові (нетитульні) споруди - природні ресурси - інвентарна тара - предмети прокату - інші необоротні матеріальні активи 	<ul style="list-style-type: none"> - будівлі, споруди, передавальні пристрої - машини та обладнання - транспортні засоби - інструменти, прилади, інвентар (меблі) - тварини - багаторічні насадження - інші основні засоби - бібліотечні фонди, збереження Національного архівного фонду України - малоцінні необоротні матеріальні активи - тимчасові (нетитульні) споруди - природні ресурси - інвентарна тара - предмети прокату - довгострокові біологічні активи 	<ul style="list-style-type: none"> - кораблі - літаки - автомобілі - меблі та приладдя - офісне обладнання

Згідно з класифікацією, яка наведена в Податковому кодексі, для кожної окремої групи встановлено мінімально допустимі строки корисного використання об'єктів, які становлять від двох до 20 років. А це означає, що підприємство не може встановити строк використання окремих груп основних засобів менший, ніж це передбачено Податковим кодексом. По суті, класифікація, яка наведена в ПКУ, наближена до П(с)БО 7, і це наближення скоротило відмінності між податковим і бухгалтерським обліком.

Проте на думку Е. Югас: «Такий деталізований розподіл є досить громіздким та дещо утруднює бухгалтерський і податковий облік основних засобів, а також способи нарахування амортизації по кожній групі основних засобів окремо» [17].

Поділ основних засобів на групи відіграє важливу роль в інформаційній базі для проведення економічного аналізу використання основних засобів. У табл. 4 узагальнено погляди науковців щодо напрямів аналізу основних засобів підприємства.

Таблиця 4

Дослідження науковцями напрямів аналізу основних засобів

№ пор.	Автор	Напрями аналізу основних засобів
1	Мошенський С. З., Олійник О. В. [18, с. 300]	<ul style="list-style-type: none"> - Аналіз забезпеченості основними засобами: аналіз динаміки, складу та структури виробничих і невиробничих основних засобів; аналіз технічного стану основних засобів; аналіз руху (зокрема оновлення) - Аналіз ефективності використання основних засобів: аналіз за показниками фондоддачі; аналіз екстенсивного та інтенсивного використання виробничого устаткування; аналіз ефективності використання виробничих потужностей
2	Кіндрацька Г. І., Білик М. С., Загородній А. Г. [19, с. 162]	<ul style="list-style-type: none"> - Аналіз динаміки, складу і структури основних засобів: темп приросту, фондоозброєність - Аналіз стану основних засобів: коефіцієнт зношеності, коефіцієнт придатності, коефіцієнт вибуття, оновлення і приросту - Аналіз використання основних засобів: фондоддача, фондомісткість, показник середнього строку корисного використання та середнього віку основних засобів - Аналіз використання виробничого обладнання: показники екстенсивного та інтенсивного використання

№ пор.	Автор	Напрями аналізу основних засобів
3	Чернелевський Л. М. [20, с. 53]	<ul style="list-style-type: none"> – Аналіз зношеності основних засобів на початок року – Аналіз надходження і вибуття основних засобів – Аналіз наявності та ефективності використання основних засобів: аналіз впливу основних засобів на виконання програми, аналіз використання обладнання, аналіз випуску продукції на одну гривню основних засобів – Аналіз забезпеченості основними засобами – Аналіз зношеності основних засобів на кінець року

Аналізуючи основні засоби за запропонованими напрямками, потрібно зважати, що виробнича потужність визначається лише величиною виробничих основних засобів, адже невиробничі основні засоби у виробництві безпосередньої участі не беруть.

Разом з тим за чинною методикою обліку, згідно з нормативно-законодавчою базою, у бухгалтерському обліку безпосередньо не закріплений поділ на виробничі і невиробничі основні засоби, а, відповідно, необхідні додаткові вибірки, що ускладнює проведення аналізу основних засобів.

Саме облікова інформація є тим забезпеченням, що дозволить сформулювати загальну концепцію ефективності управління основними засобами. Тому підприємству доцільно ввести до робочого плану рахунків рахунки третього порядку, які б вказували належність об'єктів основних засобів до виробничих чи невиробничих. Наприклад, 1031 «Будинки та споруди виробничого призначення» і 1032 «Будинки та споруди невиробничого призначення».

Це дозволить без витрачання додаткових зусиль і часу отримати потрібну інформацію для аналізу ефективності використання основних засобів.

Висновки. У сучасних умовах господарювання виникає проблема вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами на підприємстві. Обліково-економічні класифікації основних засобів не повною мірою задовольняють потреби аналітичного процесу. Системою синтетичних рахунків і субрахунків не враховані певні класифікаційні ознаки, а, відповідно, класифікації основних засобів, інформація щодо яких має використовуватись в аналізі при розрахунку показників використання основних засобів. Відсутність необхідних групувань зумовлює додаткові витрати часу і праці на формування інформаційної бази аналізу основних засобів.

Тому для належного групування об'єктів основних засобів підприємства варто затвердити індивідуальну класифікацію основних засобів і відповідну їй систему субрахунків бухгалтерського обліку другого порядку. Це дозволить безпосередньо формувати інформацію для цілей аналізу, а відтак ухвалювати обґрунтовані, економічно виважені рішення щодо ефективного використання основних засобів, оптимізувати витрати, пов'язані з їхнією експлуатацією, та підвищувати ефективність господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. П(с)БО 7 «Основні засоби»: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92 [Електронний ресурс] // Офіційний вісник України. — 2000. — № 21. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
2. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2011. — № 13—14, 15—16, 17. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Домбровська Н. Р. Економічна сутність основних засобів та їх класифікація / Н. Р. Домбровська // Економічні науки. — 2012. — Вип. 9 (1). — С. 340—349. — (Серія: Облік і фінанси).
4. Радзивилук Ю. В. Особливості класифікації основних засобів на промислових підприємствах / Ю. В. Радзивилук // Економічні науки. — 2010. — Вип. 7 (3). — С. 64—68. — (Серія: Облік і фінанси).
5. Кацевич В. К. Основні засоби: характеристика та класифікація // Економічні науки. — 2011. — Вип. 8. — С. 230—236. — (Серія: Облік і фінанси).

6. Яременко Л. М. Теоретичні підходи до сутності та класифікації основних засобів / Л. М. Яременко // Економічний вісник університету. — 2015. — Вип. 27 (1). — С. 144—148.
7. Оспіщев В. І. Сучасний підхід до класифікації основних засобів на підприємствах роздрібно́ї торгівлі / В. І. Оспіщев, Є. Є. Єремія // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. — 2010. — Вип. 1. — С. 146—152.
8. Єрмак О. І. Фінансовий облік — I (облік активів) : навч. посібник / О. І. Єрмак. — Київ : Видавничий дім «Слово», 2008. — 376 с.
9. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік : підручник / О. В. Лишиленко. — 3-тє вид., перероб. і доповн. — Київ : Вид-во «Центр учбової літератури», 2009. — 670 с.
10. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність : підручник / Н. М. Ткаченко. — 6-тє вид., доповн. і перероб. — Київ : Алерта, 2013. — 982 с.
11. Крупка Я. Д. Фінансовий облік : підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. Я. Микитюк та ін. — 2-тє вид., доповн. і перероб. — Київ : Кондор, 2013. — 551 с.
12. Кундря-Висоцька О. П. Бухгалтерський фінансовий облік : навч. посібник / О. П. Кундря-Висоцька. — Київ : УБС НБУ, 2012. — 399 с.
13. Малюга Н. М. Об'єкти бухгалтерського обліку згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємства і організацій : [словник] / Н. М. Малюга, О. О. Зеленіна. — Житомир : ЖДТУ, 2009. — 56 с.
14. Кафка С. М. Основні засоби: класифікація для цілей обліку / С. М. Кафка // Вісник ЖДТУ. — 2013. — Вип. 1 (63). — С. 87—92.
15. Державний класифікатор України ДК 013-97 «Класифікація основних фондів» від 19.08.1997 № 507 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN678.html.
16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_014.
17. Югас Е. Економічна сутність та класифікація основних засобів підприємства / Е. Югас // Економічний аналіз. — 2011. — Вип. 9. — Ч. 1.
18. Мошенський С. З. Економічний аналіз: підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів / С. З. Мошенський, О. В. Олійник ; за ред. д-ра екон. наук, проф., заслуженого діяча науки і техніки України Ф. Ф. Бутинця. — 2-тє вид., доповн. і перероб. — Житомир : ПП «Рута», 2007. — 704 с.
19. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз : підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній ; за ред. проф. А. Г. Загороднього. — 3-тє вид., перероб. і доповн. — Київ : Знання, 2008. — 487 с.

JEL Classification

CLASSIFICATION OF MAIN PROPERTIES AS AN IMPORTANT PRECONDITION FOR THEIR ACCOUNTING AND ANALYSIS

LYUTOVA Anna,

*Ph. D. in Economics, Associate Professor,
Cherkasy Educational-Scientific Institute
of SHEI «Banking University»*

ATAMAS Oksana,

*Master student,
Cherkasy Educational-Scientific Institute
of SHEI «Banking University»
e-mail: atamas-oksana@ukr.net*

Annotation. *The existing approaches to the classification of fixed assets of enterprises are considered, the classification is generalized and systematized, and the system of grouping in the accounts of information on production and non-production fixed assets is proposed.*

Keywords: *fixed assets, classification of fixed assets, analysis, production capacity of the enterprise, accounting.*

Fixed assets determine the production capacity of the enterprise, the level of return on assets, capital intensity, capital stock and other technical and economic indicators of the enterprise. When analyzing the composition and structure of fixed assets, it must be taken into account that different types of fixed assets take different part in the process of economic activity of the enterprise. Therefore, for

the purpose of a single accounting and analytical management of the main means, they should be properly classified, that is, grouped according to certain homogeneous features.

Taking into account the classification of fixed assets, which is proposed by scientists, we consider it appropriate to group them according to different classification (*table*).

Classification of fixed assets

Table

Classification trait	Group of fixed assets
for functional purpose	Production, non-productive
by industry	Industry, agriculture, transport, trade, construction, communications, etc.
for use	Active, inactive, spare
affiliation	Own, leased
by nature	Inventory, non-inventory
by sources of funding	Contributed to the statutory fund of the enterprise, purchased at own expense by the enterprise, purchased at the expense of borrowed funds, received free of charge fixed assets received as a result of exchange for a similar or non-specific asset (barter transactions)
by the nature of the display of wear	Fixed assets that are depreciated, fixed assets that are not depreciated
for the natural-material composition	Land, buildings, structures and transmission equipment, machinery and equipment, vehicles, appliances, inventory, perennial plantations, other non-current tangible assets
by the nature of participation	Active, passive

In the analysis of fixed assets in the directions proposed by scientists it is necessary to consider that production capacity is determined only by the magnitude of production fixed assets, because

non-productive assets in the production of direct participation do not take.

At the same time, according to the current accounting methodology, in accordance with the

regulatory-legislative framework, the accounting does not directly consolidate the division into production and non-production fixed assets, and, accordingly, additional samples are needed, which complicates the analysis of fixed assets.

The accounting information itself is a guarantee that will allow us to formulate a general concept of the effectiveness of management of fixed assets. Therefore, it is expedient for the enterprise to

introduce into the working plan accounts of the third order, which would indicate the belonging of fixed assets to production or non-productive. For example, 1031 "Buildings and constructions of industrial designation" and 1032 "Buildings and constructions of non-production purpose". This will allow, without spending extra effort and time, to obtain the necessary information to analyze the efficiency of the use of fixed assets.

References

1. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2000). P(S)BO 7 «Osnovni zasoby»: zatverdzheno nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 27.04.2000 № 92 [«Fixed assets»: approved by the order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 27.04.2000 № 92]. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy — Official Bulletin of Ukraine*, 21. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> [in Ukrainian].
2. Verkhovna Rada Ukrainy. (2011). Podatkovyi kodeks Ukrainy № 2755-VI vid 02.12.2010 [The Tax Code of Ukraine № 2755-VI dated 02.12.2010]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy — Information from the Verkhovna Rada of Ukraine*, 13—14, 15—16, 17. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
3. Dombrovska, N. R. (2012). Ekonomichna sutnist osnovnykh zasobiv ta yikh klasyfikatsiia [Economic essence of fixed assets and their classification]. *Ekonomichni nauky — Economic sciences*, 9 (1), 340—349 [in Ukrainian].
4. Radzyvlyuk, Yu. V. (2010). Osoblyvosti klasyfikatsii osnovnykh zasobiv na promyslovykh pidpriemstvakh [Features of the classification of fixed assets at industrial enterprises]. *Ekonomichni nauky — Economic sciences*, 7 (3), 64—68 [in Ukrainian].
5. Katsevych, V. K. (2011). Osnovni zasoby: kharakterystyka ta klasyfikatsiia [Fixed assets: characteristics and classification]. *Ekonomichni nauky — Economic sciences*, 8, 230—236 [in Ukrainian].
6. Yaremenko, L. M. (2015). Teoretychni pidkhody do sutnosti ta klasyfikatsii osnovnykh zasobiv [Theoretical approaches to the essence and classification of assets]. *Ekonomichniy visnyk universytetu — Economic Bulletin of the University*, 27 (1), 144—148 [in Ukrainian].
7. Ospishchev, V. I., & Yeremiia, Ye. Ye. (2010). Suchasnyi pidkhid do klasyfikatsii osnovnykh zasobiv na pidpriemstvakh rozdribnoi torhivli [Modern approach to the classification of fixed assets at retail enterprises]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh — Economic strategy and prospects of trade and services development*, 1, 146—152 [in Ukrainian].
8. Yermak, O. I. (2008). *Finansovyi oblik — I (oblik aktyviv) [Financial accounting — I (asset accounting)]*. Kyiv: Vydavnychiy dim «Slovo» [in Ukrainian].
9. Lyshylenko, O. V. (2009). *Bukhhalterskyi oblik [Accounting]*. Kyiv: Vyd-vo «Tsentru uchbovoi literatury» [in Ukrainian].
10. Tkachenko, N. M. (2013). *Bukhhalterskyi (finansovyi) oblik, opodatkovannia i zvitnist [Accounting (financial) accounting, taxation and accounting]*. Kyiv: Alerta [in Ukrainian].
11. Krupka, Ya. D., Zadorozhnyi, Z. V., & Mykytiuk, N. Ya. (et al.). (2013). *Finansovyi oblik [Financial Accounting]*. Kyiv: Kondor [in Ukrainian].
12. Kundria-Vysotska, O. P. (2012). *Bukhhalterskyi finansovyi oblik [Accounting financial accounting]*. Kyiv: UBS NBU [in Ukrainian].
13. Maliuha, N. M., & Zelenina, O. O. (2009). *Obiekty bukhhalterskoho obliku zghidno z Planom rakhunkiv bukhhalterskoho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidpriemstva i orhanizatsii [Accounting objects in accordance with the Plan of accounting of accounts of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations]*. Zhytomyr: ZhDTU [in Ukrainian].
14. Kafka, S. M. (2013). Osnovni zasoby: klasyfikatsiia dlia tsilei obliku [Fixed assets: classification for accounting purposes]. *Visnyk ZhDTU — Journal of ZHDTU*, 1 (63), 87—92 [in Ukrainian].
15. Derzhavnyi klasyfikator Ukrainy DK 013-97 «Klasyfikatsiia osnovnykh fondiv» vid 19.08.1997 № 507 [State Classifier of Ukraine DK 013-97 «Classification of fixed assets» of 19.08.1997 № 507]. *search.ligazakon.ua*. Retrieved from http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN678.html [in Ukrainian].

16. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2011). Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 16 «Osnovni zasoby» [International Standard of Accounting 16 «Fixed Assets»]. *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_014 [in Ukrainian].
17. Yuhas, E. (2011). Ekonomichna sutnist ta klasyfikatsiia osnovnykh zasobiv pidpriemstva [Economic essence and classification of fixed assets of the enterprise]. *Ekonomichnyi analiz — Economic analysis*, 9, 1 [in Ukrainian].
18. Moshenskyi, S. Z., & Oliinyk, O. V. (2007). Ekonomichnyi analiz: pidruchnyk dlia studentiv ekonomichnykh spetsialnostei vyshchych navchalnykh zakladiv [Economic analysis: a textbook for students of economic specialties of higher educational institutions]. F. F. Butynets (Ed.). Zhytomyr: PP «Ruta» [in Ukrainian].
19. Kindratska, H. I., Bilyk, M. S., & Zahorodnii, A. H. (Ed.). (2008). *Ekonomichnyi analiz — Economic analysis*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].